

Catharina
Ingelmanová-Sundbergová

ZLOČINECKÝ GANG PENZISTOV

**ZLOČINECKÝ
GANG
PENZISTOV**

Catharina
Ingelmanová-Sundbergová

ZLOČINECKÝ GANG PENZISTOV

Libri
FORTUNA

Original title: Catharina Ingelman-Sundberg: KAFFE MED RÅN
Copyright © 2012 by Catharina Ingelman-Sundberg,
by Agreement with Grand Agency, Sweden
and Andrew Nurnberg Associates International Limited.

Cover design © bürosüd, München

Illustration © Oliver Wetter

Slovak edition © Fortuna Libri, Bratislava 2014

Translation © Mária Holečková, 2014

Vydalo vydavateľstvo Fortuna Libri.

www.fortunalibri.sk

Redakčná a jazyková úprava Jarmila Antolová

Zodpovedná redaktorka Anna Kališková

Prvé vydanie

Všetky práva vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať,
ukladať do informačných systémov ani rozširovať akýmkoľvek spôsobom,
či už elektronicky, mechanicky, fotografickou reprodukciou,
alebo inými prostriedkami, bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ISBN 978-80-8142-293-5

Mojim neteriam a synovcom:

*Fredrikovi, Isabelle, Simonovi, Hanne, Marii,
Henrikovi, Catrin, Hampusovi, Susanne, Christianovi,
Catharine, Helene, Fredrike, Anne a Sophii*

„Kradni ako lotor, vybne sa ti doktor.“

Christina, 77 rokov

Predslov

MALÁ STARÁ PANI PEVNE UCHOPILA RÚČKY NA CHODÚLKE, VYCHÁDZKOVÚ palicu si zavesila vedľa nákupného košíka a veľmi sa usilovala pôsobiť asertívne. Napokon, zo sedemdesiatdeväťročnej ženy, ktorá sa chystá spáchať svoju prvú bankovú lúpež, musí vyžarovať autorita. Vystrela sa, klobúk si stiahla do čela a prudko otvorila dvere. Podopierajúc sa pomaly a rozhodne vošla do banky. Bolo päť minút pred záverečnou a v rade stáli traja klienti. Chodúľka slabo zaškrípala. Namazala ju olivovým olejom, ale odkedy sa v domove dôchodcov zrazila s vozíkom s čistiacimi potrebami, jedno koleso bolo trochu vratké. Nie že by na tom záležalo. Najdôležitejšie bolo, že chodúľka mala veľký košík, do ktorého sa vmestilo veľa peňazí.

Martha Anderssonová zo Södermalmu v Štokholme kráčala mierne zhrbená. Na sebe mala jednoduchý kabát nevýraznej farby, aby nepútala pozornosť. Bola nízka, pevnej postavy, no nie tučná. Obula si praktické tmavé vychádzkové topánky, ktoré boli ideálne v prípade, že by musela rýchlo ujsť. Samozrejme, za predpokladu, že sa jej podarí rozbehnúť sa. Už roky to neskúšala, takže sa možno bude musieť uspokojiť so svižnejším poklusom. Žilnaté ruky ukrývala v obnosených kožených rukaviciach a krátke strieborné vlasy jej zakrýval hnedý klobúk so širokou strechou. Okolo krku si uviazala žiarivú šatku. Ak by ju od fotili pomocou blesku, zatienila by zvyšok fotografie a črty jej tváre by sa stratili. Šatka bola vlastne

len doplnkové bezpečnostné opatrenie, keďže ústa a nos jej zakrýval klobúk. Bola síce stará, ale bystrá.

Pobočka banky na Götgatane vyzerala ako väčšina dnešných bánk vo Švédsku. Za pultom stála len jedna pokladnička, steny boli nudnej neutrálnej farby, podlaha vyleštená a malý stolík sa prehýbal pod ťarchou brožúrok, ktoré informovali o výhodných pôžičkách na začiatok podnikania. *Ach, drahí autori brožúrok, ja viem o lepšom spôsobe, ako prísť k peniazom*, pomyslela si Martha. Zamýšľala usmievať sa celou cestou k okienku a späť.

Posadila sa na gauč pre zákazníkov a tvárila sa, že si prezerá plagáty o sporiacich účtoch, mala však problém ovládať si ruky. Diskrétnie siahla do vrecka a vybrala ovocnú pastilku. Bola to jedna z tých sladkých pochúťok, pred ktorou lekári varujú a zubári ju tajne zbožňujú. Usilovala sa poslúchať a nepodľahnúť pokušeniu, ale ak už mala byť rebelantkou, tak dnes. Jednu zakázanú radosť si hádam len môže dopriať.

So zacinkaním sa zmenilo číslo klienta, ktorý bol na rade, a k pultu sa ponáhlal nejaký štyridsiatnik. Všetko vybavil veľmi rýchlo, rovnako ako tínedžerka za ním. Žiaľ, posledným v rade bol postarší pán, ktorému to trvalo dlhšie, lebo veľa mrmlal a nešikovne sa prehrabával v kope papierov. Martha začala byť netrpezlivá. Nesmie v banke stráviť priveľa času. Nieкто by si mohol všimnúť jej gestikuláciu alebo iný detail, ktorý ju prezradí. Pokúšala sa pôsobiť ako stará pani, ktorá si chce vybrať hotovosť. Ironiou bolo, že presne to sa stalo, hoci pokladničku šokovala suma, ktorú Martha požadovala, a tiež fakt, že tie peniaze nepatrili jej. To sú však len drobné detaily... Martha vylovila z vrecka novinový výstrižok. Písalo sa v ňom, koľko peňazí z bánk ukradli zloději. Vlastne ju k tomuto činu inšpiroval práve názov článku – *Toto je prepád*.

Postarší džentlmen pri pulte už takmer skončil, preto Martha vstala z gauča a vystrela sa. Celý život bola príkladom čestnej a dôveryhodnej osoby, na ktorú sa všetci spoliehali, v škole dokon-

ca pôsobila ako prefektka. Teraz sa z nej mala stať kriminálnička. Ako inak by prežila vo svojom veku v tomto svete? Potrebovala peniaze, aby si zaobstarala slušné miesto, kde by mohla aj so svojimi priateľmi žiť. Už pred tým nemohla cúvnuť. Zabezpečiť si pohodlný tretí vek. Potrebujú trocha oživiť jeseň svojho života. Ona sa o to postará.

Muž pri okienku sa neponáhľal, ale nakoniec sa na displeji nad pokladničkou so zacinkaním zmenilo číslo a Martha bola na rade. Pomaly a dôstojne kráčala k pultu. O chvíľu zničí svoju dobrú reputáciu, ktorú si po celý život budovala. Čo iné sa však dá podniknúť v dnešnom svete, kde tak zle zaobchádzajú so staršími členmi spoločnosti? Buď to znášate a poddáte sa tomu, alebo sa situácii prispôsobíte. Martha sa prispôsobila.

Keď ju od pokladničky delilo len zopár metrov, dobre sa okolo seba poobzerala a nakoniec zastala pred okienkom. Priateľsky kývla hlavou žene za ním a podala jej novinový výstrižok.

Toto je prepád!

Pracovníčka banky si nápis prečítala a s úsmevom vzhliadla k Marthe.

„A ako vám môžem pomôcť?“

„Tri milióny – a švihom!“ zvolala Martha.

Pokladnička sa so širokým úsmevom opýtala: „Chceli by ste si vybrať peniaze?“

„Nie, vy ich vyberiete pre mňa, a hneď!“

„Aha. Váš dôchodok však ešte neprišiel. Chodíeva až v polovici mesiaca, viete?“

Martha zostala zaskočená. Vôbec to neprebiehalo tak, ako si predstavovala. Najlepšie bude konať rýchlo. Schmatla svoju palicu, vopchala ju cez otvor v okienku a zamávala ňou. „Chcem svoje tri milióny! Okamžite!“

„Dôchodky však...“

„Urobte, čo vám hovorím! Tri milióny! Do košíka – hneď!“

Pracovníčka banky toho mala dosť. Otváracie hodiny sa skončili a ona už chcela ísť domov. Martha sledovala, ako vstáva a ide po dvoch kolegov. Obaja boli pekní a zdvorilo sa usmievali. Ten, ktorý stál bližšie k Marthe, vyzeral ako Gregory Peck. Alebo že by Cary Grant?

„Situáciu s vašim dôchodkom vyriešime, nebojte sa. Moja kolegyňa vám s radosťou objedná taxík, ktorý vás odvezie domov,“ povedal.

Martha nazrela cez sklo. Videla, že pokladnička drží v ruke slúchadlo.

„Dobre teda. Zdá sa, že vás budem musieť okradnúť inokedy,“ pripustila Martha.

Vytiahla svoju palicu z otvoru v okienku a v ruke zovrela noviny výstrižok. Všetci sa na ňu milo usmievali, podržali jej dvere a odprevadili ju až k taxíku. Dokonca jej poskladali chodúľku.

„Domov dôchodcov Diamantový dom. Poprosím seniorskú zľavu,“ oznámila Martha vodičovi a pracovníkom banky zamávala na rozlúčku.

Výstrižok opatrne vložila do kabátového vrečka. Všetko išlo podľa plánu. Malá stará pani s chodúľkou dokáže veľa vecí, ktoré iní nezvládnu. Z vrečka vytiahla ďalšiu ovocnú pastilku a spokojne si hmkala. Aby jej zámer vyšiel, potrebovala už len pomoc svojich priateľov zo zboru. Boli to jej najbližší a najdrahší ľudia, s ktorými sa poznala a spievala viac ako dvadsať rokov. Samozrejme, nemohla sa ich priamo spýtať, či sa chcú stať kriminálnikmi. Bude ich k tomu musieť rafinovane donútiť. No potom – a o tom bola presvedčená – sa jej poďakujú, že im navždy zmenila životy k lepšiemu.

Marthu zobudil vzdialený hukot a cinknutie. Otvorila oči a snažila sa zorientovať. Ach, pravdaže, nachádza sa v domove dôchodcov. A to, čo počula, bol jej priateľ Bertil Engström, ktorého všetci

prežívali Hrabľoš. Vždy v noci precitol zo spánku a išiel sa najesť. Mal vo zvyku zohrievať si jedlo v mikrovlnke a pravidelne naň zabúdala. Martha vstala z postele a s pomocou chodúľky zamierila do kuchyne. Otvorila mikrovlnnú rúru a vytiahla z nej cestoviny s mäsovými guľkami v paradajkovej omáčke, zabalené v plastovom obale, pričom si nespokojne mrmlala. Zasnene sa zadívala na budovy na opačnej strane cesty. Vonku svietilo niekoľko pouličných lúčov. *V tých domoch majú iste poriadnu kuchyňu*, pomyslela si. Aj v domove kedysi mali jednu plne vybavenú, ale noví majitelia znížovali náklady a zrušili stravovaciu sekciu. Predtým ako Diamantový dom prebral vedenie nad domovom dôchodcov, bolo jedlo vrcholom dňa. Jeho vôňa sa vznášala po celej klubovni. Teraz je to inak. Martha zazívala a oprela sa o linku. Všetko sa zhoršilo a situácia bola taká zlá, že Martha často unikala z reality do snov. A aký krásny sen sa jej sníval predtým, ako ju zobudili. Mala pocit, akoby skutočne bola v banke, jej podvedomie prevzalo vedenie a usilovalo sa jej čosi naznačiť. Keď chodila do školy, vždy protestovala proti nespravodlivosti. Aj v priebehu roka, počas ktorého učila, bojovala proti nezmyselným nariadeniam a hlúpych inováciám. Zvláštne bolo, že v domove dôchodcov všetko znášala. Ako sa stala takou ústupčivou a letargickou? Ľudia, ktorí neboli spokojní so svojimi vodcami, začali revolúciu. Aj tu by to mohli urobiť, ak by mala oporu v podobe svojich priateľov. Banková lúpež... to by už bolo asi príliš, či nie? Krátko sa nervózne zasmiala, pretože práve to bolo trochu strašidelné – jej sny sa takmer vždy splnili.

V NASLEDUJÚCI DEŇ, KÝM HOSTIA (ALEBO KLIENTI, AKO SA IM teraz hovorí) Diamantového domu pili v klubovni rannú kávu, Martha si premyslela, čo by mala urobiť. Doma v Österlene na juhu Švédska, kde žila ako dieťa, nik nevysedával a nečakal, kým niekto iný čosi podnikne. Ak bolo treba odniesť seno do stodoly alebo kobyľa sa chystala ožrebiť, jednoducho ste sa do toho dali a urobili, čo bolo nutné. Martha sa zadívala na svoje ruky. Pri pohľade na ne cítila hrdosť – boli spoľahlivé a ukazovali, že si svoje odpracovala. Obzerala si zanedbanú klubovňu a okolo nej sa rozprávali ľudia. Pach, ktorý sa vznášal v miestnosti, pripomínal Armádu spásy a nábytok vyzeral, akoby ho priviezli zo skládky. Starodávna sivá budova zo štyridsiatych rokov minulého storočia, s azbestom v obložení, pôsobila ako kombinácia starej školy a čakárne u lekára. Takto si nepredstavovala miesto, na ktorom mala dožiť – so šálkou instantnej kávy a s jedlom v plastovom obale. *Nie, dopekla, to vôbec nie!* Zhlboka sa nadýchla, odložila šálku a naklonila sa ku skupine svojich priateľov.

„Ľudia, počťte so mnou,“ zavelila a naznačila im, aby ju nasledovali do izby. „Musím s vami o niečom hovoriť.“

Všetci vedeli, že Martha má odloženú tajnú zásobu morušového likéru, takže prikývli a ihneď vstali. Štýlový Hrabľoš kráčal na čele skupiny, za ním išiel Génus – vynálezca – a dve Marthine priateľky – Christina, ktorá zbožňovala belgickú čokoládu, a Anna-Greta, čo

pôsobila tak staro, že všetky ostatné staré dámy hravo prekonala. Pozreli sa na seba. Martha mala pripravené čosi špeciálne vždy, keď ich pozvala na likér. Už dlho tento rituál nevykonali, a teraz očividne nastal ten správny čas.

Keď boli v izbe, Martha vytiahla fľašu, odložila z gauča svoje pletenie a vyzvala priateľov, aby si posadali. Šibla pohľadom po mahagónovom stole s čerstvo vyžehleným kvetovaným obrusom. Už dlho ho plánovala vymeniť, bol však veľký a pevný a všetci sa zaň vmestili, takže nateraz poslúži. Položila fľašu na stôl a na bielizníku si všimla staré rodinné fotografie z Österlenu. Zo skleného rámu sa na ňu usmievali jej rodičia a sestra, stojaci pred domom v Branteviku. Keby ju teraz videli, netváрили by sa spokojne. Boli abstinenti. Vzдорovito prichystala likérové poháriky a naplnila ich po okraj.

„Na zdravie!“ zvolala a pozdvihla pohár.

„Na zdravie!“ veselo odpovedali jej priatelia.

„A teraz pijanskú pieseň,“ nástojila Martha. Všetci potichu artikulovali slová piesne *Helan gâr*. V domove dôchodcov bolo nevyhnutné zachovať počas takýchto akcií ticho, aby ich pri pití likéru nik neprichytil. Martha ešte raz nehlučne zopakovala refrén a spoločne sa zasmiali. Doteraz ich nepristihli a oni sa na tom dobre bavili. Martha položila pohár na stôl a kútikom oka si ostatných premerala. Mala by im povedať o svojom sne? Nie, najprv musia byť naladení na rovnakú vlnu. Potom ich hádam presvedčí, aby pristali na jej plán. Keď boli päťdesiatnici, rozhodli sa, že v starobe budú žiť spolu. Teraz by teda mohli urobiť kolektívne rozhodnutie. Napokon, mali veľa spoločného. Po tom, čo sa z nich stali penzisti, vystupovali ako Vokálny zbor v nemocniciach a cirkevných komunitných centrách a presťahovali sa do rovnakého domova dôchodcov. Martha sa ich dlho usilovala presvedčiť, aby radšej spojili svoje úspory a kúpili si veľké staré panské sídlo na vidieku na juhu krajiny. Myslela si, že je to vzrušujúcejšia voľba

ako domov dôchodcov. V novinách čítala, že takéto staré sídla sú veľmi lacné a niektoré z nich majú aj vodnú priekopu.

„Ak by sa k nám pokúšal dostať nejaký neprijemný štátny orgán alebo si naše deti budú nárokovat' na dedičstvo predčasne, jednoducho zdvihneme most,“ presviedčala ich. Keď zistili, že na opravu sídla a pomocnú pracovnú silu by potrebovali priveľa peňazí, vybrali si Domov dôchodcov Údolie ľalií. Ich milované zariadenie však odkúpili hrozni noví majitelia, ktorí ho premenovali na Diamantový dom.

„Chutila vám večera?“ spýtala sa Martha. Hrabľoš dopil poslednú kvapku likéru. Vyzeral ospalý, ale, samozrejme, stihol si na fazónku pripnúť ružu a uviazal si čerstvo vyžehlenú kravatu. Bol už postarší, no udržal si mladícky šarm a obliekal sa tak elegantne, že sa za ním obzreli aj mladšie ženy.

„Večera? Trocha som zahnal hlad. Veľmi mi to však nepomohlo. Varia tu horšie ako na lodi,“ rozhorčil sa a položil pohárik na stôl. V mladosti strávil veľa času na mori, ale keď zostal natrvalo na pevnine, vyučil sa za záhradníka. Teraz sa staral o niekoľko kvetín a byliniek na balkóne. Najviac ho hnevalo, že ho všetci prezývali Hrabľoš. Prácu v záhrade mal skutočne rád, a hoci sa raz potkol o hrable a spôsobil si zranenie, podľa jeho názoru to nebol dostatočný dôvod, aby mu do konca života prischlo také meno. Navrhol iné prezývky, no nik ho nepočúval.

„Prečo si nepripraviš syrový sendvič? Niečo, čo sa dá urobiť potichu a nevydáva rušivé zvuky,“ zamrmľala Anna-Greta, ktorú tiež zobudila mikrovlnka a nemohla potom zaspať. Bola to asertívna žena, ktorá vedela, čo chce, a bola taká vysoká a štíhla, že Hrabľoš hovorieval, že sa určite narodila v odkvape.

„Áno, ale vždy cítim koreniny a to lahodné jedlo, ktoré varia na prvom poschodí. Potom som ešte hladnejší,“ vyhovárал sa Hrabľoš.

„Máš pravdu. Aj pre nás by mali variť podobné jedlá. To, čo nám dovážajú a servírujú zabalené v celofáne, nie je veľmi zasycu-

júce,“ poznamenala Christina Åkerblomová a diskrétno si opíjvala nechty. Modistka, ktorá v mladosti túžila stať sa knihovníčkou, bola z nich najmladšia – mala len sedemdesiatšesť rokov. Chcela prežiť pokojný a príjemný život, jesť chutné jedlá a maľovať svoje obrazy. Nesnívala o nezdravej strave. Po rokoch strávených v Östermalme, najsnohobnejšej časti Štokholmu, bola zvyknutá na určitý štandard.

„Zamestnanci nedostávajú rovnaké jedlo ako my,“ vysvetlila Martha. „To, čo cítime, je určené len novým majiteľom Diamantového domu, ktorí majú na prvom poschodí kanceláriu a kuchyňu.“

„Tak by sme si mali nainštalovať výťah, čo by k nám prevážal ich stravu,“ rozmyšľal nahlas Oscar „Génus“ Krupp, ktorý vždy prišiel s nejakým riešením a bol o rok starší od Christiny.

Génus bol vynálezca a kedysi vlastnil dielňu v Sundrybergu. Tiež mal rád dobré jedlo, čo dokazovala aj jeho obľá postava. Cvičenie považoval za činnosť pre tých, ktorí nemajú čo robiť.

„Spomínate si na brožúrku, ktorú sme dostali, keď sme sem prišli po prvý raz?“ zisťovala Martha. „Písalo sa v nej o chutnom reštauračnom jedle. Hrdili sa aj každodennými prechádzkami, návštevami estrádnych umelcov, pedikúrou a kaderníckymi službami. Po príchode nových majiteľov nič z toho nie je pravda. Je načase, aby sme zakročili.“

„Rebélia v domove dôchodcov!“ zvolala Christina melodramaticky a divoko si ovievala tvár rukou, až jej z nej vyletel pilník.

„Presne tak. Malá vzbura,“ súhlasila Martha.

„Vzbura?“ odfrkol si Hrabľoš neveriacky.

„Možno majú noví majitelia finančné problémy. Nakoniec sa to zlepší. Len počkajte a uvidíte,“ navrhla Anna-Greta a napravila si okuliare z päťdesiatych rokov minulého storočia. Celý život pracovala v banke a chápala, že podnikatelia potrebujú byť ziskoví.

„Zlepši? To určite,“ zamrmľal Hrabľoš. „Tí bastardi už niekoľko ráz zvýšili poplatky a nijaké zlepšenie sme nevideli.“

„Nebud' taký pesimista,“ napomenula ho Anna-Greta a opäť si napravila okuliare. Boli staré, opotrebované a stále sa jej šmýkali z nosa. Menila len dioptrie, nikdy nie rám. Považovala ho za nadčasový.

„Čo tým myslíš, pesimista? Musíme požadovať zlepšenie! Vo všetkom! No začneme jedlom!“ tvrdila Martha. „Teraz počúvajte. Majitelia určite majú v kuchyni niečo dobré. Napadlo mi, že keď zvyšok zamestnancov odíde domov, mohli by sme...“

Martha rozprávala a svojím entuziazmom všetkých nakazila. Netrvalo dlho a päť párov očí sa lesklo ako voda na jazere v letný deň. Pozreli sa na seba a ukázali zdvihnuté palce.

Keď priatelia odišli, Martha schovala morušový likér hlboko do skrine a veselo si hmkala. Jej sen o bankovej lúpeži ju nabil energiou. *Nič nie je nemožné*, pomyslela si. Ak však chcela uspieť, musela premyslieť alternatívy. A na to sa práve chystala. Ostatní potom budú presvedčení, že sa rozhodli úplne sami.

KEĎ VŠETCI VYSTÚPILI Z VÝŤAHU A STÁLI PRED KANCELÁRIOU Diamantového domu, Martha zdvihla ruku a utíšila ich. Preskúmala obsah skrinky s kľúčmi a vybrala jeden v tvare trojuholníka, ktorý zámočníci nedokážu skopírovať. Vložila ho do zámky, otočila ním a dvere sa otvorili.

„Presne ako som si myslela. Univerzálny kľúč. Skvelé, ideme dnu, ale buďte ticho.“

„Ty si tá, čo rozpráva,“ zamrmľal Hrabľoš, ktorý bol presvedčený, že Martha vždy zbytočne veľa reční.

„Čo ak nás tu niekto nájde?“ obávala sa Christina.

„Neboj sa, budeme ticho ako myšky,“ vyriekla nahlas Anna-Greta, ktorá dobre nepočula, a preto, podobne ako iní ľudia s rovnakým problémom, priveľmi zvyšovala hlas.

Keď sa všetci piati pomaly a opatrne presúvali dnu, chodúľky nepríhodne škripali. Vo vzduchu sa vznášala vôňa typická pre kancelárie a čerstvo vyleštený nábytok a na stole stáli vzorne usporiadané zakladače.

„Hm, kuchyňa bude asi za tými dverami,“ ukázala Martha prstom na opačnú stranu miestnosti.

Martha vošla prvá a zatiahla závesy.

„Teraz môžeme zažať svetlo.“

Keď kuchyňu zaplaval jas zo žiarovky, zistili, že sa nachádzajú v obrovskom priestore s chladničkou, mrazničkou a veľkými ná-